

MEMORANDUM 2024 LANDSCHAP IS EEN RECHT!

Aanbevelingen van de West-Vlaamse natuur-, klimaat- en
milieuverenigingen voor bescherming, beheer en herstel van ons
landschap

WEST-VLAAMSE
MILIEUFEDERATIE

Natuur en milieu, we gaan ervoor

Voorwoord: Landschap is een recht!

Aanbevelingen van de West-Vlaamse natuur-, klimaat- en milieuverenigingen voor bescherming, beheer en herstel van ons landschap.

De uitdagingen voor provincie West-Vlaanderen, gelegen in de frontlinie van de klimaatverandering, zijn gigantisch. De versnellende zeespiegelstijging en het steeds vaker voorkomende extremer weer met bijhorende droogtes en overstromingen hebben aanzienlijke impact op onze leefomgeving, de regionale economie, maar ook onze natuur, soortenrijkdom en ecosystemen. Deze laatste staan hierdoor nog meer onder hoogspanning dan al het geval was in ondernemend en toeristisch West-Vlaanderen.

De stikstofproblematiek, maar ook waterkwaliteit (drinkwater, teveel nutriënten, PFAS,...), druk op de laatste stukjes natuur (zoals de Zeeparkduinen), het energievraagstuk, het achterop hinken van het bosareaal,... staan inmiddels bovenaan de agenda. Maar daarnaast blijven er nog heel wat andere dossiers met groot belang voor natuur, leefmilieu en klimaat momenteel onder de radar. We denken daarbij aan de bescherming en versterking van landschappen, het natuurvriendelijke beheer van groenblauwe linten, ontharding ,...

De West-Vlaamse Milieufederatie is de stem van de natuur en milieubeweging voor West-Vlaanderen en heeft samen met haar 87 lidorganisaties onderstaand document geschreven, waarin ze de belangrijkste noden en wensen voor een gezonde natuur- en klimaatvriendelijke leefomgeving in West-Vlaanderen voor de komende jaren op een rijtje zet onder het motto 'Landschap is een recht'.

Onze grootste wens is dat onze aanbevelingen gelezen en ter harte genomen worden door ieder die er iets mee kan.

Namens het bestuur van de West-Vlaamse Milieufederatie vzw

Bart Vanwildemeersch, beleidsmedewerker

John van Schaik, bestuurslid

Inhoudstabel:

Voorwoord: Landschap is een recht!. 1

MEMORANDUM 2024 – LANDSCHAP IS EEN RECHT!. 3

1. Maak 30% van West-Vlaanderen tegen 2030 tot een effectief beschermd natuurnetwerk 3

2. Maak 10% van West-Vlaanderen tegen 2030 strikt beschermde natuur 4

3. Duin-voor-dijk/ Duin-in-wijk/ Duinpolder/ Polder: naar een holistische aanpak van bescherming en
herstel 4

4. Natuurverbinding: eilandjes verbinden. 6

5. Natuurruimte en- kwaliteit vergroten in de provinciale domeinen 8

6. Beschermen en versterken van natuurwaarden buiten de provinciale domeinen 9

7. Vlaamse landschappen onder druk. 10

8. Integrale landschapsvisie. 10

9. Bepaalde landschappen hebben eveneens een beschermingslaag. 11

10. Andere landschappen zijn gehavend. 11

11. Integrale oplossingen bij langetermijnaanpak water gerelateerde uitdagingen. 12

12. Beslissende stem van de bouwheer? Of maatschappelijk belang. 12

13. Visie op hagen, heggen, houtkanten en poelen. 13

14. Landschap/ecosysteem in ruimtelijke planning 14

15. Landschapsparken. 14

16. Natuur verweven en inbedden binnen andere ruimtelijke bestemmingen. 14

17. Blijvend inzetten op mens- en diervriendelijke preventiemiddelen wildschade. 15

18. Regionale Landschappen nog hechtere partners van natuur. 16

19. Tot slot. 17

 Participatie. 17

 Ontsnippering landschap. 18

 Ontsnippering bevoegdheden. 18

MEMORANDUM 2024 LANDSCHAP IS EEN RECHT!

1. Maak 30% van West-Vlaanderen tegen 2030 tot een effectief beschermd natuurnetwerk

West-Vlaanderen kent slechts 4,5% SBZ-H[1] op haar grondgebied. Naast SBZ-H, heeft West-Vlaanderen een behoorlijk areaal aan Vogelrichtlijngebied (SBZ-V) dat al dan niet overlappend is met het SBZ-H. Daarnaast is er voor Vlaanderen in 1997 de ambitie uitgesproken om VEN[2] vast te leggen. Hoewel deze ambitie nog niet volledig is uitgevoerd (30.000 ha van de 125.000 ha voor Vlaanderen is nog niet bestemd), is deze wel degelijk van belang voor het behoud van natuur in West-Vlaanderen. Net als de toen voorziene 10.000 ha bosuitbreiding voor Vlaanderen: slechts 0,7% van de provincie is momenteel bestemd als bos, 2,3% is bebost. En uiteindelijk ook de generieke bescherming van natuur, buiten de afbakeningen, zoals binnen het soorten- en vegetatiebesluit, de Kaderrichtlijn Water en Blue Deal, of het vastleggen van natuurverbindingssassen.

De meeste Europees beschermde soorten en habitats verkeren op dit moment niet in een gunstige staat van instandhouding. Dit heeft, net zoals het bijkomend afbakenen van beschermde gebieden, een impact op de vergunningverlening. Om te komen tot een gunstige staat van instandhouding zijn robuuste natuurgebieden nodig, met een voldoende hoge kwaliteit van het leefmilieu en de nodige verbindingen tussen dergelijke gebieden, conform de goedgekeurde S-IHD[3] besluiten.

[2] Vlaams Ecologisch Netwerk

[3] Specifieke Instandhoudingsdoelstellingen

MEMORANDUM 2024 LANDSCHAP IS EEN RECHT!

In december 2022 is binnen de Verenigde Naties afgesproken om 30% van ons grondgebied op land en in zee effectief te beschermen. Dit wil zeggen dat 70% van het gebied prioritair door de mens wordt ingenomen. Dit wordt een opgave voor West-Vlaanderen, maar investeren in meer natuur levert op. Denk alleen al aan de drinkwatervoorziening en water voor de landbouw.

Het spreekt voor zich dat er andere modellen nodig zullen zijn, zoals het inzetten op een natuur-doorweven cultuurlandschap, natuurlijke poldergraslanden met een landbouwfunctie,... Dit binnen een groenvisie voor het hele provinciaal grondgebied.

2. Maak 10% van West-Vlaanderen tegen 2030 strikt beschermde natuur

De Europese Biodiversiteitsstrategie stelt voorop dat 10% (een derde van de hiervoor genoemde 30%) strikt beschermde natuur wordt. Dit is cruciaal voor het overleven van de soorten én om weerstand te kunnen bieden tegen de gevolgen van klimaatverandering. Half natuurlijke graslanden, duinen (ook in woon- of recreatiegebied), wetlands, veengronden, bossen, slikken en schorren en zeebodems,... maken onder andere deel uit van dergelijke natuur.

3. Duin-voor-dijk/ Duin-in-wijk/ Duinpolder/ Polder: naar een holistische aanpak van bescherming en herstel

Het kustsysteem staat onder druk. Niet alleen door de stijgende zeespiegel, ook door recreatie, inname van de laatste niet-beschermde duingebiedjes (wat kansen hypothekeert voor ontsnippering en verbinding), aftakeling van reservaten door omliggende bebouwing, exoten, verdroging, verzilting, gebrek aan migratiemogelijkheden voor beschermde soorten als paling en rugstreeppad, inname van duinpolderovergangen, verlies aan grasland in de polders...

De afgelopen beleidsperiode werden een aantal hoopvolle signalen, die het tij moeten doen keren gegeven door de overheid. De start van de verduining van gedeelten van de Koninklijke Baan, de start van het RUP Zeeparkduinen, de eerste gesprekken in kader van een strategisch project Westkustduinen geven aan dat de intentie er zeker is om duinen aan de kust weer ruimte te geven.

[4] Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan

Maar de gedachte breekt nog niet helemaal door. Zo zag het Ruimtelijk Ontsnipperings programma Westkust het daglicht, gaf de Kustvisie in haar aanzet enige blijk van een natuur gebaseerde basis, werd in Raversyde met succes helmgras aangeplant om zo de natuurlijke kustbescherming op te bouwen, wil het PRUP[1] Militaire basis Koksijde eerherstel geven aan duin en duinpolderovergang etc. Maar een overkoepelende en holistische visie annex actieprogramma ontbreken. Daarenboven neemt de druk door toerisme en recreatie, maar ook de ontginningsdrang van de Noordzee, steeds meer toe.

Heel lokaal worden nog steeds waardevolle duinen, die (gedeeltelijk) buiten de afgebakende bescherming (duinendecreet, SBZ[1], VEN) vallen, volgebouwd. De beschermde vegetatie wordt gecompenseerd binnen het boscompensatiefonds – met grote kans op herstel op een heel andere locatie: Limburgs bos in plaats van Koksijde duindoorn. Door de pragmatische afbakening van de beschermingsgebieden, maar ook omdat de natuur zich niet laat vangen door een planologische afbakening, zorgen deze bouwwerken ervoor dat de verbindingen tussen de natuurgebieden, de stapstenen, steeds meer afkalven. Daarenboven liggen deze bouwwerken ook regelmatig vlak naast natuurgebieden en zijn de bouwmaterialen, noch de hoogtes aangepast aan de beschermingsnaden van de fauna in de betreffende gebieden. Naast versnippering, neemt nu ook de isolatie in de hoogte toe. Met het risico op aanvliegingen en verstoring door licht.

Duinen in De Panne

[1] Speciale BeschermingsZone

4. Natuurverbinding: eilandjes verbinden

Steeds meer komen ze op de voorgrond: de postzegelnatuurgebiedjes. Dat zijn kleine natuurgebiedjes waar de restnatuur binnen een afgebakend geheel beheerd wordt. Relicten van wat ooit was, maar door grotere en kleine beslissingen tot het minimum herleid. Het Stikstofarrest heeft deze gebieden op de kaart gezet van de nationale politiek. Alleen staan ze nu onder nog grotere druk om volledig van de kaart te verdwijnen, zeker in West-Vlaanderen.

Fauna en flora zijn niet meer verbonden als er te veel hindernissen zijn die ervoor zorgen dat soorten geen obstakelvrije bewegingsvrijheid hebben. De paddenoverzet acties zijn, net als de vele sterfgevallen van roofvogels aan de E40, tekenend voor de versnippering van de leefgebieden. De verbinding moet dus worden hersteld binnen nieuwe projecten, maar ook binnen bestaande en binnen landelijke en verstedelijkte gebieden. Mens en natuur terug verweven.

De Provincie heeft de decretale taak om natuurverbindingsgebieden af te bakenen. Echter in de praktijk laat men nu de vooruitgang echter afhangen van vrijwilligheid en worden de doelstellingen niet gehaald en dit al sinds het vastleggen ervan in het Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan van 2014. In de Beleidsvisie Ruimte West-Vlaanderen wordt het engagement hernomen. De vraag is wanneer het eerste PRUP hieromtrent vorm zal krijgen. De Provincie moet zich haar taak voor ogen blijven houden en na de vrijwillige samenwerking ook meer dwingende aanpak vooropstellen.

Daarnaast is het niet aangewezen om bestaande verbindingen, als groene assen, te sterk op te laden met verbreding en verharding van fietspaden (omwille van de voorwaarden binnen Vlaams fietsfonds) en recreatieve elementen. Groene Assen zijn in eerste plaats natuurverbindingen: fiets en recreant zijn er te gast.

Daarnaast kan de provincie aankopen van natuur in natuurverbindingsgebieden door lokale natuurverenigingen financieel ondersteunen. Het doel moet zijn om de druk op te vangen in een groter geheel van aaneengesloten kwalitatieve natuur.

Naast natuurverbinding, dienen ook obstakels die leiden tot sterfte bij bijvoorbeeld salamanders en padden, maar ook elementen die inwerken op de avifauna (vliegroutes, lichtvervuiling, kabels en pylons etc.), zoveel mogelijk vermeden te worden. En als dit niet kan vermeden worden, gemitigeerd.

Zo werkt Elia voor de hoogspanningskabels met krullen die het aanvliegen vermijden en wordt er onder de ring rond Diksmuide ter hoogte van de IJzerboomgaard een ecotunnel ingepland. Maar ook de verbindingen tussen kust en binnenland, via de lucht en via de bodem, moeten gevrijwaard en hersteld worden.

MEMORANDUM 2024 LANDSCHAP IS EEN RECHT!

De Provincie kan hierbij een grote rol spelen door bestaande knelpunten in kaart te brengen, via ruimtelijke processen mitigeren en toekomstige knelpunten vermijden al in het planningsproces (of bij vergunningsverlening). Het nieuwe vademecum Natuurtechniek geeft aan hoe de juiste maatregel in te passen.

Volgens het recentste Ruimterapport hebben we in Vlaanderen 18.000 km nutteloze wegen. Ook hier heel wat kansen voor ontharding en ontsnippering dus.

uitzicht op de Kemmelberg

5. Natuurruimte en- kwaliteit vergroten in de provinciale domeinen

De Provincie investeert blijvend in het uitbreiden van bestaande en nieuwe provinciedomeinen met focus op natuurarme regio's in de provincie. Om de natuurwaarden in de provinciale domeinen sterker te maken, werkt de Provincie regelmatig samen met natuurverenigingen bij het uitwerken van een natuurgericht beheer.

Ondanks de groei van de provinciale domeinen, nam sinds corona ook de recreatiedruk op de natuurwaarden toe. Daarnaast zorgt de nadruk op recreatie of recreatieve educatie in de domeinen ervoor dat de druk op de flora en de fauna niet steeds afneemt, zoals nodig is. Dan gaat het over de recreatieve ontsluitingen in bijvoorbeeld de Palingbeek, de nu opgeborgten plannen om n SBZ te gaan snijden binnen Bulskampveld of duintuin aan het Duinhuis in De Panne.

Nog te veel wordt bestaande natuur, in plaats van nieuwe natuur aangesneden om recreatieve/educatieve projecten te ontwikkelen, of wordt er niet gekozen om foute beslissingen uit het verleden te herstellen –bijvoorbeeld bouwwerken in SBZ.

Heel wat uitbreidingen van provinciale domeinen komen voort uit het planologisch schrappen van natuur elders. Het is dan ook van belang om – naast het lokaal blijven versterken van natuur – de bestaande natuur in de provinciale domeinen in eerste plaats te laten ontwikkelen in haar intrinsieke natuurwaarde en versnippering (door bijvoorbeeld paden) en recreatieve druk maximaal te vermijden. Uiteraard hebben recreatie en educatie hun plaats, maar in ondergeschikte orde in die gebieden die kwetsbaar zijn, of als compensatie van verdwenen natuur dienen.

Tenslotte leidt het hele compensatiemechanisme – via de Ruimtebalans van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen- tot een netto-afname van de kansen voor nieuwe VEN-gebieden in onze Provincie. Doordat Herbevestigd Agrarisch Gebied (HAG) wordt ingenomen voor bedrijventerreinen, groeit de voorafname voor HAG in nieuwe bestemmingsprocessen. Dat is ten nadele van VEN. En dit, in een natuurarme regio als West-Vlaanderen.

6. Beschermen en versterken van natuurwaarden buiten de provinciale domeinen

De Provincie heeft met de gebiedsgerichte werking, de Regionale Landschappen en de Bosgroepen, troeven in handen om geïntegreerd en regionaal te werken aan het landschap. De Provincie heeft echter ook nog heel wat andere mogelijkheden om bestaande natuurwaarden te beschermen. Stilte- en donkertegebieden scheppen is een mogelijkheid.

Maar ook het ontwikkelen van instrumenten, in overleg met andere overheden, ter versterking van erfgoedlandschappen, zoals de weidse polderlandschappen vormen een uitdaging voor de komende legislatuur.

Met de Soortenactieplannen toont de Provincie haar wil om spelers in landelijk gebied samen te brengen en bepaalde paraplu-soorten te versterken in hun leefgebied. De provinciale Prioritaire Soortenlijst, opgesteld in samenwerking met INBO[1], geeft de vergunningsverlening een kapstok om het Soortenbesluit in actie te brengen bij het overwegen van een vergunning.

[1] Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

7. Vlaamse landschappen onder druk

Bij de strategische projecten, net als bij de landschapsgerichte PRUPS, vertrekt de Provincie van een uitgebreide studie van de landschappen. Ze erkent terecht de waarde van het landschap en benadert een landschapsecologische visie voor het bestemmen of inrichten van gebieden.

Ook de regionale landschappen, bijvoorbeeld het Regionaal Landschap Houtland & Polders met een drevenvisie, werken zoveel als mogelijk aan de hand van een landschapsvisie. Bij het vergunnen of opmaken van specifieke PRUPS rond bedrijvigheid of mobiliteit, vervallen deze landschapsvisies echter en worden ondergeschikt aan de visie op bedrijvigheid.

Nochtans is het landschap met haar functies de basis voor het enten van de menselijke activiteiten. Dat werd ook zo erkend door de Deputatie, die aangaf dat het watersysteem – een essentieel landschapsvormend element – de sturende factor zou moeten zijn in planologische activiteit.

Dit werd in de ProCoRo bevestigd door het brede middenveld. En ook door het ondertekenen van het Vlaams Charter Landschapsbeheer. Hierbij heeft de Provincie zich ertoe verbonden om in dialoog te gaan met het middenveld (gelijkwaardig en met gedeeld doel) om de landschapskwaliteit te behouden, herstellen, ontwikkelen en te handhaven. Dit is een uitvloeisel van de Landschapsconventie, waar Europa zich toe verbonden heeft.

In de realiteit gaan vele landschappen nog steeds achteruit, door het volbouwen van niet-beschermd duinen, het verlenen van planologische attesten, het niet erkennen van Landschappelijk Waardevol Agrarisch Gebied, het ophogen van akkers en graslanden, de op zich staande visie in het kader van landschapsintegratie, ontelbare kleine beslissingen die samen één grote degradatie vormen, etc.

De gehavende landschappen, zoals een groot deel van Midden- en Zuid-West-Vlaanderen en de kustregio, verdienen een wederopbouw. Daar waar het landschap werd toegewezen aan één of een aantal economische sectoren, moet het gedeelde aspect én de ecologische onderbouw, terug in eer worden hersteld.

8. Integrale landschapsvisie

Landschap is wat we zien en beleven rondom ons. Het is het resultaat van de wisselwerking tussen de mens en zijn omgeving. Het is voortdurend in verandering. Centraal in de discussie staan de beleving, de wisselwerking mens en ecosysteem (water, bodem, lucht, biodiversiteit en de aandacht voor belangrijke elementen uit het verleden en hun rol vandaag). De uitdaging is het landschap als ecologisch functionerende context te laten meespelen in ruimtelijke planning en inrichting.

9. Bepaalde landschappen hebben eveneens een beschermingslaag.

De ruimtelijk kwetsbare gebieden, zoals ankerplaatsen, Landschappelijk Waardevol Agrarisch gebied of Agrarisch Gebied met Ecologisch Belang, maar ook Vogelrichtlijngebied of andere beschermingslagen genieten een bescherming, door dewelke een vergunning niet meer als uitgangspunt mag worden beschouwd: de vergunbaarheid an sich moet worden geanalyseerd. Dat werd ook bevestigd door eerdere rechtspraak.

10. Andere landschappen zijn gehavend.

Dit uit zich onder andere in een falend watersysteem, minimale belevingswaarde, gebrek aan biodiversiteit en connectiviteit. De rol van een gelaagd landschap werd hier onderschat en op vandaag bouwt men voort op de leegte. De leegte die bepaald wordt door het verdwijnen van de ecologische samenhang, door het overschrijden van de milieugebruiksruimte.

We hebben dringend nood aan een landschapsvisie voor de verschillende types – met eventuele beschermingslaag – landschappen. Het ene landschap dient sterker beschermd te worden – en dus een afweging van wat er hoe kan gebeuren – en het andere landschap dient te worden heropgebouwd (zoals bijvoorbeeld Midden-West-Vlaanderen). Dit niet alleen vanuit de beleving maar ook vanuit de ecologie: de zorg voor water, bodem, lucht en biodiversiteit. In die zin mogen integratie van poelen en wadi's, waterlopen, verlichting... niet vergeten worden in het kader van integratie in het landschap.

Nederland ontwikkelde voor de landschapsecologische invalshoek een methodiek; de zogenaamde Gidsmodellen. Aangevuld met de kennis over de effecten van groen als windsingel, of het capteren van stikstof en voorzien van drinkwater, kan dit uitgroeien tot een nieuw model waarbij West-Vlaanderen het landschap – en niet vooral de absolute vergunbaarheid – vooraan zet. Ook voor de invalshoek beleving moet per landschap een methodiek ontwikkeld worden om ontwikkelingen vanuit de lokale context te sturen. Het landschapsobservatorium voor de Westhoek is een goede aanzet (<https://www.landschapinbeeld.be>). Het kan aangevuld met aanbevelingen per landschap en dit in de vorm van een soort kookboek.

11. Integrale oplossingen bij langetermijnaanpak water gerelateerde uitdagingen

Intussen staat de waterproblematiek hoog op de West-Vlaamse agenda. Opeenvolgende jaren met lange periodes van droogte, gevolgd door lange periodes met veel regen en bijgevolg overstromingen, zoals aan de IJzer in najaar 2023. Door dit laatste zag rapport ‘Weerbare Westhoek’ het daglicht. Hoewel de commissie die de pen hield, bij aankondiging van de samenstelling, veelbelovend scheen, is het rapport een figuurlijke slag in het water. Niet alleen bleef men bij een oude manier van werken, waarbij het middenveld volledig geweerd werd, maar ook druipt het rapport van eenzijdigheid. Hoewel dit nog voor de boerenbetogingen kwam, wordt de link tussen de intensieve teelten en landschapsdegradatie niet vernoemd.

Het zoeken naar meer wateropslag zonder de secundaire effecten ervan – zoals vastzetten van teelten die nu zorgen voor erosie, achteruitgang drinkwaterkwaliteit, landschapsdegradatie- te beschouwen, is van hetzelfde laken een broek.

Er moet een brede dialoog komen, met wetenschappelijke basis, over het gebruik van de bodem binnen een klimaatbestendige landschapsvisie. Ook West-Vlaanderen moet de doelen van de Kaderrichtlijn Water (willen) halen.

12. Beslissende stem van de bouwheer? Of maatschappelijk belang.

Aangezien landschap een collectief gegeven is en ingrepen in het landschap dan ook raken aan collectieve doelen, is het niet de bouwheer die het laatste woord moet hebben over een eventuele ingreep, eerder wel het beleid, gebaseerd op de collectieve noden voor het landschap.

Een aanvraag dient dan ook in eerste plaats uit te gaan van de milieugebruiksruimte (dus ook landschap) die er nog is (of moet hersteld worden) en niet van de noden van het bedrijf en de eventueel significante effecten. Voor gedegradeerde landschapssystemen, spreken we dan van herstel via de vergunning.

13. Visie op hagen, heggen, houtkanten en poelen

De huidige vergunningsverlening, maar ook de opsmuk van (landbouw)bedrijfssites, gaat nog te sterk uit van het individuele perceel (en in minder mate van het hele bedrijf inclusief akkers en weiland). Daarnaast werkt de Provincie vooralsnog ook niet vanuit een visie op landschap en de herintegratie van hagen, houtkanten, heggen en poelen in het landschap. Hier hebben de regionale landschappen een mooie rol op vandaag, maar deze vertrekt niet vanuit een landschapsvisie die provinciebreed wordt uitgedragen. Dit onderschat de rol van landschapselementen in het kader van ecologische verbinding, erosie, waterretentie, stikstof- en koolstofcaptatie etc. Het landschap zien als een optimale samenwerking, ook vanuit het ecosysteem.

Groene Long in Kuurne

14. Landschap/ ecosysteem in ruimtelijke planning

Het ecosysteem biedt essentiële diensten aan de samenleving en diverse sectoren (bestuiving, klimaatadaptatie, waterbeheer, ecologisch evenwicht (in het kader van bijvoorbeeld plaagbestrijding), bodemvruchtbaarheid, voedsel etc.). Hoe we het landschap opbouwen: vanuit de gelaagdheid van het vaststaande fysisch systeem, opgeschaald naar het ecosysteem en hierin de passende menselijke activiteit moet de basis worden van de ruimtelijke planningsprocessen. Planningsprocessen dienen daarom te vertrekken vanuit het herstel van het ecosysteem, niet vanuit de noodzakelijke uitbreiding van de menselijke activiteit. Onderzoek naar het functioneren van het ecosysteem en de effecten erop door menselijk handelen, maar ook onderzoek naar waar de draagkracht van het ecosysteem overschreden is en hoe het versterken van het ecosysteem antwoord kan bieden op vragen als watervoorziening voor landbouw en industrie, recreatie, biodiversiteit. Dit alles dient voorop te staan aan het inplannen van de ruimte voor West-Vlaanderen.

15. Landschapsparken

Het Zwin is als enige erkend als West-Vlaams landschapspark. Het Landschapspark Westhoek werd afgeschoten door de belangenverenigingen, dat van Bulskampveld heeft het niet gehaald. Nochtans zijn de samenwerkingen in functie van het landschap niet contradictorisch met de economische belangen. Integendeel! Landschapsparken geven een stimulans om een streekeigen verbondenheid te verkrijgen van mens en omgeving, tussen sectoren. De angst om holistisch te werken drijft op een sentiment uit het verleden, waarbij de mens en zijn activiteiten losgekoppeld werden van de omgeving. Op vandaag zien we de gevolgen hiervan op vele vlakken. De Provincie kondigde reeds aan om de aanpak niet te lossen. Met onze voorstellen, hopen we hieraan te helpen duwen.

16. Natuur verweven en inbedden binnen andere ruimtelijke bestemmingen

Werken met de natuur op bedrijventerreinen, landbouwbedrijven, verkavelingen etc. Niet alleen omdat deze sites de oorspronkelijke habitats innemen van soorten, maar ook omdat natuur broodnodige diensten levert zoals bestuiving, waterretentie, fijn stof/geurbuffer, versterken van lokale natuur, gezonder en gelukkiger maken van de werknemers en burens,...

Maar ook nieuwbouw- en te renoveren woningen kunnen een rol spelen: tuinen vormen een 10% van de niet-bebouwde ruimte. Door het connecteren van die ruimte en het inzetten van deze ruimte in het kader van waterberging en infiltratie, kan er een gigantische oppervlakte vrij gemaakt worden ten behoeve van het herstel van het watersysteem. Die ruimte kan eveneens ingezet worden als groene ruimte, in combinatie met de functies voor de mens. Huis en kavel als een ecosysteem.

17. Blijvend inzetten op mens- en diervriendelijke preventiemiddelen wildschade

Everzwijnen, exoten, houtduiven etc. kunnen schade toebrengen aan de landbouwgewassen. De Provincie heeft via haar onderzoekscentrum Inagro een belangrijke taak om mens- en diervriendelijke preventieve initiatieven te promoten. Herstel van de natuurlijke voedselketen draagt op lange termijn het meest efficiënt bij tot het voorkomen van wildschade. Dus zorgen dat wilde dieren in hun natuurlijke habitat voldoende voedsel kunnen vinden. Samenwerkingen tussen afnemers en telers kunnen deze technieken extra stimuleren en financieel toegankelijk maken voor de landbouwer. Het is daarenboven ook belangrijk om natuurgebieden en natuurlijke oevers langs waterlopen en bufferbekkens tijdens het broedseizoen, maar ook daarbuiten, te vrijwaren van de jacht. Voor heel wat soorten zijn dit immers de laatste toevluchtsoorden.

18. Regionale Landschappen nog hechtere partners van natuur

De Regionale Landschappen zijn in West-Vlaanderen veelal al hechte partners van de natuurverenigingen. De evolutie een platform voor samenwerking in de open ruimte met het middenveld is al ingezet. Omdat beide (natuur en landschappen) zich op hetzelfde domein (zowel educatief als beheer en landschapsopbouw) inzetten, is de evolutie naar nog meer openheid en samenwerking van groot belang. Zowel in Europese projecten, als educatie en programmatie is het van belang voor het landschap dat de doelen en agenda's vervlochten raken, met behoud van eigen identiteit. Aanvullende initiatieven, inzet van vrijwilligers voor een gedeeld doel, samen het beleid inspireren etc. kunnen enkel ten goede zijn van de West-Vlamingen en de bottom-up werking van de Provincie dicht bij de burger.

19. Tot slot

In de vele rapporten van overheden en instanties worden vaak mooie en ambitieuze ecologische acties opgesomd die de natuur, het milieu en het klimaat dienen. Maar in de praktijk komt daar vaak weinig van terecht. Drie hardnekkige problemen vormen een hinderpaal.

Participatie

Door brede participatie op te zetten, voorafgaand aan beslissingen, kan men tot verrassende projecten komen. Wanneer men belang hecht aan draagvlak voor beleidsbeslissingen, is voorafgaand overleggen met een evenwichtige mix van maatschappelijke basisgroepen en rekening houden met de resultaten zelfs onmisbaar. Het middenveld is een partner voor het beleid. Uitdagingen en oplossingen vanuit de verschillende expertises benaderd en beleidsdaden hebben meer slaagkans.

Ook natuur- en milieuverenigingen, die vertegenwoordigers zijn van een algemeen belang, zitten dus best van begin tot einde mee aan tafel. En dit, volgens hun capaciteit, bij alle dossiers die effect hebben op natuur en milieu. Door op voorhand de beleidsintenties te bespreken, kunnen deze verenigingen tijdig aanvullingen doen of suggesties geven vanuit hun unieke lokale kennis en specifieke expertise.

Participatie moet echter goed georganiseerd worden: momenteel is er een overbevraging van de vrijwilligers door de vele initiatieven die al dan niet overlappend binnen een gebied worden opgestart. Daarnaast worden sommige adviesraden ook uitgehold door een overmatige aanwezigheid van actoren uit die overheid die om advies vraagt. Het meest sprekende voorbeeld hiervan is de ProCoRo, waar de Provincie zelf de meeste stemgerechtigden levert om over de eigen plannen te stemmen. De rol van deskundigen toebedelen aan externen, die ook door de vertegenwoordiging uit het middenveld worden aangeduid, zou tot onafhankelijker breder gedragen adviezen leiden.

Ontsnippering landschap

Het West-Vlaamse landschap behoort tot de meest versnipperde landschappen van heel Europa. Met dienovereenkomstige belangen van alles en iedereen. Waarbij vaak de ‘winnaar’ het economisch belang is en de verliezer de natuur. Dat moet en kan anders. Ecologie en economie zullen het samen moeten doen, waarbij de eco-connectiviteit voorop staat op basis van de SDG[1] als afwegingskader. Ecologisch functioneren landschappen echter alleen, als het watersysteem (het fysisch systeem), de milieukwaliteit, de biodiversiteit en de menselijke laag één geheel vormen. Het is bijvoorbeeld niet zo moeilijk om bij de inrichting van een bedrijventerrein ecologische eisen te stellen aan de inrichting als zodanig en aan de bedrijven. Men moet het alleen doen!

Ontsnippering bevoegdheden

Niet alleen is het West-Vlaamse landschap versnipperd, ook de (West)Vlaamse bevoegdheden zijn bijzonder versnipperd. Ieder overheidsniveau gaat wel ergens over. Zo kan het voorkomen dat de Vlaamse Milieumaatschappij en de Provincie een negatief advies uitbrengen, maar de lokale overheid wel een vergunning aflevert om bv een nat grasland in een beekvallei op te hogen. Deze praktijk hypothekeert structurele oplossingen voor de komende generaties. Het is dan ook van groot belang dat provinciale overheden meer regie opnemen. De Provincie West-Vlaanderen koos ervoor om koploper te zijn in het uitwerken van de SDG in haar eigen beleid. Dit kan op alle overheidsniveaus worden doorgetrokken.

[7] Sustainable Development Goals

WEST-VLAAMSE MILIEUFEDERATIE

De West-Vlaamse Milieufederatie vzw zet zich in om samen met haar lidverenigingen en doelgroepen West-Vlaanderen tot een voorbeeldregio te maken waar een gezond leefmilieu en ecosystemen drager zijn van een welvarende ecologisch duurzame samenleving

De West-Vlaamse Milieufederatie vzw verenigt en ondersteunt als koepelorganisatie meer dan 85 natuur- en milieuverenigingen, werkend in West-Vlaanderen. Dit zijn zowel lokale, als regionale, gewestelijke en thematische natuur- en milieuverenigingen.

Samen zetten ze zich dagelijks in om de natuur, het klimaat en leefmilieu te beschermen en verbeteren. Zo willen ze West-Vlaanderen transformeren in een voorbeeldregio waar een gezond leefmilieu en ecosystemen drager zijn van een sociaal rechtvaardige ecologisch verantwoorde samenleving.

De West-Vlaamse Milieufederatie geeft als koepel van een gecoördineerde stem aan haar lidverenigingen, bundelt en ondersteunt hun voorstellen, noden en bezorgdheden en neemt ze, wanneer nodig, mee naar overleg met en advies aan bevoegde beleidsmakers, politieke partijen, overheden en organisaties. Zodoende is de West-Vlaamse Milieufederatie het centraal aanspreekpunt van het West-Vlaamse natuur en leefmilieumiddenveld voor zowel overheden, de gewestelijke natuur- en milieuverenigingen, andere middenveldorganisaties en de pers.

contact

Secretariaat en maatschappelijke zetel : Beenhouwersstraat 9 | 8000 Brugge
secretariaat@westvlaamsemilieufederatie.be
www.westvlaamsemilieufederatie.be

Coördinator : Katty De Wilde | +32 468 09 90 95 |
katty.de.wilde@westvlaamsemilieufederatie.be

Beleidsmedewerker : Bart Vanwildemeersch | +32 468 07 17 07
bart.vanwildemeersch@westvlaamsemilieufederatie.be

twitter/X : @WMF_Bart
Facebook : @westvlaamsemilieufederatie